

VÄRLDS

HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 1 2018

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Många utmaningar för

FLICKORS RÄTTIGHETER

*Fortsatt
kamp mot
barnäktenskap
i Sverige*

SIDAN 6

*Samhället
sviker flickor
under heders-
förtryck*

SIDAN 8

Foto: FN/Estimote Dedebe

En mamma med sitt barn i ett läger för internflyktingar i östra DR Kongo.

HUMANITÄR KATASTROF I SYDÖSTRA KONGO

Det ökande våldet mellan väpnade grupper i provinsen Tanganyika i sydöstra Demokratiska republiken Kongo har tvingat 630 000 människor på flykt inom landet. FN:s flyktingkommissariat UNHCR varnar nu för att provinsen, med sina tre miljoner invånare, närmar sig en humanitär katastrof av enorma proportioner. Under 2017 fick UNHCR:s program för internflyktingar i DR Kongo bidrag på mindre än 1 dollar per flykting. I februari i år värdjades därför flyktingkommissariatet om större bidrag till programmet för att kunna hantera det stora behovet av humanitär hjälp. "Människor som flyr för sina liv i närheten av provinshuvudstaden Kalemie har vittnat om fruktansvärt våld när deras byar har attackerats", sade UNHCR:s talesperson Andrej Mahecic enligt UN News.

SEXUELLA ÖVERGREPP INOM FN

Den brittiska tidningen The Guardian publicerade i januari en kartläggning där FN-anställda i över tio olika länder vittnar om hur de utsatts för sexuella trakasserier och i vissa fall även våldtäkt av kollegor. De drabbade uppger att deras uppgifter inte tas på allvar av FN och att det råder en tystnadskultur inom organisationen.

FN:s generalsekreterare António Guterres har utlyst nolltolerans mot sexuella övergrepp. Han uppger att frågan är prioriterad och att organisationen arbetar med olika åtgärder. Svenska FN-förbundet kräver att övergreppen utreds.

– FN leder det globala jämställdhetsarbetet och måste ta uppgifter från anställda om sexuella trakasserier på

största allvar. Kraftfullt agerande för att upprätthålla FN:s egen nolltolerans är avgörande för förtroendet för världsorganisationen, säger förbundets ordförande Aleksander Gabelic.

JÄMN KÖNSFÖRDELNING I FN-TOPPEN

För första gången någonsin är det nu lika många kvinnor som män på de högsta positionerna inom FN – tio mot fler. Det meddelade FN:s generalsekreterare António Guterres i januari. De 44 högst uppsatta cheferna inom FN ingår i en särskild ledningsgrupp som vid denna tidnings pressläggning bestod av 23 kvinnor och 21 män. Enligt Guterres är det här en början för att nå jämställdhet på alla nivåer inom FN och det är också betydelsefullt för bl a arbetet mot sexuella trakasserier.

GENERALFÖRSAMLINGEN BEKRÄFTADE JERUSALEMS STATUS

FN:s generalförsamling röstade i december med överväldigande majoritet för att alla länder ska rätta sig efter tidigare beslut att betrakta Jerusalem som en huvudstad med internationell status, så kallat Corpus Separatum, vars östra delar ockuperas av Israel. 128 länder röstade för resolutionen, 35 avstod och 9 röstade emot. Omröstningen ägde rum efter att en koalition av muslimska länder krävt ett krismöte i enlighet med förfarandet samverkan för fred (uniting for peace) som kan användas för att sammankalla generalförsamlingen då säkerhetsrådet inte kan enas i viktiga frågor.

Det var USA:s president Donald Trump som utlöste en kedja av händelser när han den 6 december deklarerade att USA betraktar Jerusalem som Israels huvudstad och ska flytta sin ambassad dit. Tillkännagivandet fick andra stater i FN:s säkerhetsråd att svara med en resolution där Jerusalems internationella status slogs fast. USA lade in sitt veto mot resolutionen medan övriga 14 stater röstade för den.

10 000 CIVILA OFFER I AFGHANISTAN UNDER 2017

Konfliktrelaterat våld i Afghanistan orsakade under 2017 att över 10 000 civila dödades eller skadades, enligt en ny rapport från FN. Det är en minskning med nio procent från 2016 då siffran var

rekordhög. Samtidigt visar den ökande användningen av självmordsbomber och andra attacker med hemmagjorda bomber, så kallade improviserade sprängladdningar (improvised explosive devices, IED), på en oroande utveckling. Kvinnor och barn är alltför svårt drabbade av våldet. I rapporten uppmanas alla parter i konflikten att göra allt för att skydda civila, vilket inte minst kräver att användningen av IED:s mot civila mål upphör.

FN TAR STRID MOT ICKE SMITTSAMMA SJUKDOMAR

Sju av tio dödsfall i världen orsakas av icke smittsamma sjukdomar (non-communicable diseases, NCD:s). Nu tar Världshälsoorganisationen (WHO) nya tag i kampen mot dessa sjukdomar dit bl a cancer, diabetes och hjärt- och lungsjukdomar räknas. En kommission på hög nivå har inrättats i syfte att ta fram rekommendationer till FN:s generalförsamling som ska ha ett särskilt möte om dessa frågor under hösten.

Över 15 miljoner människor i åldern 30-70 år dör årligen av icke smittsamma sjukdomar. De vanligaste bidragande faktorerna är tobaks- och alkoholanvändning, dåliga matvanor och låg fysisk aktivitet.

HISTORISKT AVTAL MELLAN SVERIGE OCH WFP

Sveriges regering och FN:s livsmedelsprogram (WFP) har ingått ett historiskt avtal om 370 miljoner dollar till WFP under perioden 2018-2021. Bidraget är det största som WFP någonsin fått inom ramen för ett strategiskt partnerskapsavtal och ges i en tid när hungersnöden i världen ökar för första gången på tio år. Bidraget är flexibelt, dvs inte öronmärkt, vilket betyder att Sverige överläter till WFP att fördela det på ett effektivt sätt och där organisationen upplever att behoven är störst.

Foto: FN/Logan Abassi

Barn på en skola i Haiti som får gratis skolmat tack vare WFP:s verksamhet i landet.

MENSSKYDD, EN RÄTTIGHETSFRÅGA

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorison
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40, Fax: 08 – 641 88 76
E-post: varldshorison@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorison
Twitter: [varldshorison](https://twitter.com/varldshorison)

Redaktör: Anna Lena Karlsson Andrews
Praktikanter: Marika McAlevey och Miriam Siensen Rundberg
Ansvarig utgivare: Jens Petersson
Layout: Tomorro'
Tryckeri: Tellogruppen AB
Annonser: kontakta redaktionen på varldshorison@fn.se
För ej beställt material ansvaras ej.
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorison utges av Svenska FN-förbundet.
ISSN 0042-2134
Prenumerationspris:
230 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

#1

Omslagsbild: Flickor vid en skola i Chihota, Zimbabwe, jublar efter att ha vunnit paket med bindor i samband med ett besök från Zimbabwes FN-förbund ZUNA.
Foto: Matilda Lund/FN-förbundet

På framsidan av denna tidning ser ni ett gäng tonårstjejer från Zimbabwe. De har just fått lyssna på en föreläsning om bl a jämställdhet, barnäktenskap och hygien och har sedan deltagit i en frågesport om samma frågor. Och – till sin gränslösa förtjusning – har flera av dem vunnit paket med bindor! ”De fullkomligt hoppade, skrek och skrattade av glädje och vissa gjorde t o m en segerdans när de vann” berättar FN-förbundets internationella praktikant Matilda Lund som deltog i aktiviteten och som även har tagit bilden.

För att förstå denna enorma glädje måste man sätta saken i sitt sammanhang. De flesta av dessa tjejer kommer från fattiga förhållanden och att köpa riktiga mensskydd är helt enkelt inte ett alternativ. I stället är de hänvisade till att använda gamla t-tröjor, tygstycken, toalettpapper eller t o m torkad kodynga – alternativ som är långt ifrån praktiska och som riskerar att leda till allvarliga infektioner. Som kvinna i Sverige är det svårt att ens föreställa sig dessa förhållanden, där dessutom tillgången till rent vatten och möjligheterna att tvätta sig ofta är begränsade. Flickors och kvinnors reproduktiva och sexuella hälsa och rättigheter, SRHR, är en fråga som vi återkommer till gång på gång i detta temanummer om flickors rättigheter. Det handlar – bland annat – om rätten att inte könsstympas eller giftas bort mot sin vilja, om rätten att säga nej till sex, om tillgång till preventivmedel och sanitet och om rätten till mödravård och trygga förlossningar.

Sammantaget har dessa frågor avgörande betydelse för den enskilda flickan såväl som för hela samhällets välmående och utveckling.

I väpnade konflikter ställs dessa frågor på sin spets då det sexuella våldet ökar samtidigt som grundläggande samhällstjänster som rent vatten och sjukvård ofta havererar. Läs mer om flickor i konflikt i vårt faktablad på sidorna 11-14.

Redaktör Anna Lena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4 Flickors rättigheter central fråga för Svenska FN-förbundet
- 6 Fortsatt kamp för att förbjuda barn- och tvångsäktenskap i Sverige
- 8 Flickor under hedersförtryck känner sig svikna av det svenska samhället
- 10 Klurig process när kontroversiellt delmål i Agenda 2030 antogs
- 11 Flickor i konflikt: fyrsidigt faktablad med tips på vad du själv kan göra
- 15 Stora framsteg för arbetet mot barnäktenskap och könsstympning i Etiopien
- 16 Jämställdhet i skolan: Så jobbar lärare i Zimbabwe och Sverige med frågan
- 18 FN-förbundet och SKL sjösätter nytt samarbete om de globala målen

Om alla regeringar gjorde verklighet av sina löften att respektera flickors rättigheter skulle de 1,1 miljarder flickorna i världen bli en enorm källa till kraft och kreativitet. I dagsläget är de utsatta för diskriminering och kränkningar i massiv omfattning. Flickorna på bilden bor i Gao, Mali.

FN-förbundet och flickors rättigheter

Flickor i konflikt nytt område

Det finns 1,1 miljarder flickor i världen och tyvärr är vardagen för de flesta av dem kantad av diskriminering och orättvisor. Allför många drabbas även av våld och olika former av utnyttjande.

Svenska FN-förbundet har bedrivit kampanj för flickors rättigheter sedan 2011. Nu utvidgar förbundet sitt arbete till att även omfatta flickor i konflikt.

I stora delar av världen betraktas flickor som mindre värda än pojkar och drabbas därför av en konsekvent och förödande diskriminering från tidig ålder. De utsätts för könsstympning, försumning och våld, får arbeta i hemmen, gifts bort som barn, utnyttjas sexuellt,

går miste om sin utbildning och tvingas genomgå graviditeter och förlossningar innan deras kroppar är färdigutvecklade. Kränkningarna mot flickors rättigheter är ofta förödande för det enskilda barnet och i ett globalt perspektiv pågår de i massiv omfattning.

Barnäktenskap är en nyckelfråga eftersom det drabbar en så stor del av världens flickor och får så långtgående konsekvenser. Omkring 47 000 flickor under 18 år gifts bort varje dag. För merparten av dem innebär det att de går miste om sin skolgång och i stället tvingas arbeta i hemmet och utnyttjas sexuellt. För flickor i åldern 15-19 år är den vanligaste dödsorsaken relaterad till graviditeter.

UTBILDNING VIKTIGAST

Brotten mot flickors rättigheter är alltså många och den enskilt viktigaste faktorn

för att motverka dem är utbildning, visar entydiga studier. Ju längre en flicka går i skolan, desto mer främjas hennes hälsa och framtidsutsikter. Samtidigt gynnas inte bara den enskilda individen utan hela samhället tjänar på flickors skolgång. En flicka som fått utbildning kommer att öka sin inkomst och återinvestera en stor del av pengarna i sin familj, hon kommer att få färre och friskare barn och sträva efter att hennes döttrar, i sin tur, får utbildning och kan bidra positivt till samhällsutvecklingen. Att satsa på flickors utbildning är en av de absolut mest lönsamma investeringar som går att göra i låginkomstländer, menar många experter.

Mot denna bakgrund beslutade Svenska FN-förbundet 2011 att inleda en långsiktig kampanj för flickors rättigheter, som ett led i förbundets arbete för mänskliga rättigheter. Arbetet har inbegripit både information och påverkansarbete i Sverige, samarbete med aktörer i andra länder och insamling till viktigt fältarbete. I sitt arbete med de globala målen har förbundet dessutom valt att prioritera mål 5 som handlar om att på olika sätt stärka flickor och kvinnor.

BANBRYTANDE ARBETE

Projektet Flicka, som lanserades 2011, är ett av FN-förbundets tre långsiktiga insamlingsprojekt. Genom en mängd aktiviteter på både lokal och central nivå i Sverige har verksamheten lett till att FN-förbundet kunnat kanalisera pengar till FN:s befolkningsfond UNFPA och dess banbrytande arbete mot könsstämpning och barnnäktenskap i Etiopien. Genom att involvera viktiga nyckelaktörer och på bred front informera om de skadliga effekterna av dessa sedvänjor har man kunnat förändra attityderna hos lokalbefolkningen. Allt fler byar och samhällen har tack vare detta arbete enats om att ta avstånd från könsstämpning och barnnäktenskap, samtidigt som flickors utbildning har främjats och tillgången har ökat till både information om och insatser för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR (hygien, preventivmedel, graviditeter, aborter, sexuellt överförbara sjukdomar m m).

– Vi är enormt stolta över att få vara med och bidra till det förändringsarbete som pågår i Etiopien. UNFPA har visat att det faktiskt går att ändra på gamla

seglivade och skadliga traditioner, säger Petra Hallebrant, generalsekreterare på FN-förbundet.

Även projektet Skolmat, som FN-förbundet bedrivit sedan 2006, har betydelse för flickors rättigheter. Insamlade medel går till FN:s livsmedelsprogram WFP som under flera decennier arbetat med att upprätta program för gratis skolmat till barn i utsatta områden.

Också i detta fall går de pengar som FN-förbundet samlar in till Etiopien. Att barnen får gratis skolmat innebär en stor avlastning för fattiga familjer och leder till att andelen barn som går i skolan ökar totalt sett, samtidigt som särskilda insatser görs för att nå just flickorna. I Etiopien har t ex flickor med närvaro i skolan på minst 80 procent fått ta hem en liter vegetabilisk olja varje månad vilket tydligt motiverar föräldrarna att skicka sina döttrar till skolan. I områden där skolmatsprogrammet är igång går fler flickor i skolan och antalet år som de går i skolan ökar också.

BARNNÄKTENSKAP I SVERIGE

FN-förbundets engagemang i frågan om barnnäktenskap i Etiopien ledde snart till slutsatsen att organisationen också borde uppmärksamma det faktum att barn under 18 år även kunde vara gifta i Sverige. Resultatet blev en omfattande kampanj mot barn- och tvångsäktenskap i Sverige som inleddes 2012 och alltjämt fortgår.

– Vi har under flera år drivit frågan om att den svenska lagstiftningen måste ändras så vi får ett totalförbud mot barn- och tvångsäktenskap. Det har verkligen varit ett framgångsrikt arbete som vi ska vara stolta över, säger Hallebrant.

– Jag vill tacka vår rörelse som samlat in namnunderskrifter, lyft frågan och även gjort stora insatser för att samla in pengar till Flicka.

Kampanjen har varit framgångsrik och en ny svensk lag mot barn- och tvångsäktenskap har antagits. (Läs mer om detta på nästa uppslag.)

JÄMSTÄLLDHET

Även i arbetet med utvecklingsfrågor har FN-förbundet inriktat sig på flickor, kvinnor och jämställdhet. Till grund för detta ligger insikten att ett samhälles välstånd ökar då flickor och kvinnor kan bidra med sina kunskaper och övriga resurser på lika villkor som pojkar och

män. Fattigdomen minskar och den ekonomiska produktiviteten ökar när flickor får utbildning och kvinnor deltar i ekonomin och samhällslivet.

I processen med att ta fram Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, som världens länder klubade 2015, verkade FN-förbundet i linje med detta för att flickors och kvinnors rättigheter skulle genomsyra alla målen. Man betonade också att målen behövde innehålla starka skrivningar om de för flickor och kvinnor så avgörande SRHR-frågorna.

Dessa frågor är mycket känsliga i många länder men trots stort motstånd lyckades man i förhandlingarna till slut enas om att arbeta för jämställdhet och för att alla former av diskriminering och våld mot flickor och kvinnor ska avskaffas till 2030. Detta slås fast i mål 5 som FN-förbundet valt att prioritera i sitt arbete med de globala målen, tillsammans med mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

Läs mer
eller ge ett bidrag
på fn.se/flicka!

Emmi Lind från Stockholm är en av FN-förbundets ambassadörer under läsåret 2017-18.

Sammantaget har FN-förbundets verksamhet under flera år genomsyrats av frågan om jämställdhet och flickors och kvinnors rättigheter. Det märks i insamlingsprojekten, i skolverksamheten, i påverkansarbetet gentemot regering och myndigheter, i olika informations- och utbildningsinsatser och i det utvecklingsarbete som förbundet bedriver tillsammans med systerförbund i andra länder. Det märks också tydligt i de aktiviteter som bedrivs ute i landet av FN-skolor, FN-föreningar och ungdomsambassadörer m fl.

FLICKOR I KONFLIKT

2018 kommer arbetet att utökas med ännu en delfråga, *flickor i konflikt*.

– Unga flickor är redan en utsatt grupp men i konflikter blir de ännu mer utsatta. Barnnäktenskapen ökar liksom det könsbaserade våldet vilket leder till oönskade graviditeter, hälsoproblem, skador och dödsfall. Flickor kan också lätt hamna i människohandel eller värvas av väpnade grupper, säger Hallebrant.

Med det nya sakområdet lägger FN-förbundet ännu en dimension till sitt arbete för flickors rättigheter, och tydliggör även kopplingen mellan mänskliga rättigheter å ena sidan, och fred och säkerhet å den andra, fortsätter hon.

– FN-förbundet jobbar ju sedan många år med frågan om skyldighet att skydda, alltså skyldigheten att skydda civilbefolkningar mot allvarliga folkrättsbrott. Det finns flera intressanta kopplingar mellan denna fråga och flickors rättigheter, och genom att lyfta flickor i konflikt vill vi undersöka och belysa dessa kopplingar.

STORA MÖJLIGHETER

Möjligheterna till samverkan med andra organisationer och aktörer är stora, menar Petra Hallebrant vidare.

– Precis som när det gäller barnnäktenskap tror jag också att det går att göra kopplingar mellan internationell verksamhet och situationen här i Sverige. Ju mer man kan jobba både lokalt och globalt, desto bättre, säger hon.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Läs mer om flickor i konflikt på sid 11, om arbetet i Etiopien på sid 15 och om jämställdhet på sid 16!

Trots en ny lag från 2014 finns fortfarande personer under 18 år i Sverige som betraktas som gifta av det svenska samhället.

På väg mot ett totalförbud mot barnnäktenskap i Sverige

Svenska FN-förbundet bedriver sedan 2012 en omfattande kampanj för att påverka den svenska lagstiftningen om barnnäktenskap. Arbetet har varit framgångsrikt och den 1 juni 2014 trädde en ny lag mot barn- och tvångsäktenskap i kraft. I december föreslog regeringens utredare ytterligare skärpningar i lagen.

Barnnäktenskap är oförenligt med grundläggande fri- och rättigheter. Det slås fast i en rad FN-dokument, senast 2015 då Agenda 2030 med de globala målen antogs. Enligt mål 5 ska barn- och tvångsäktenskap, könsstympning och andra skadliga traditioner runt om i världen avskaffas senast 2030.

Flickors utsatthet i Sverige började uppmärksammas efter hedersmordet på Fadime Sahindal 2002. Regeringen tillsatte då en utredning, men när dess förslag till åtgärder presenterades 2012 ansåg FN-förbundet och en rad andra organisationer att mer behövde göras. På initiativ av FN-förbundet bildades då nätverket Stoppa barnnäktenskap, där företrädare för tjej- och kvinnojourer, Svenska kyrkan och andra organisationer ingår.

AKTIVT NÄTVERK

– Syftet med nätverket är att väcka opinion och sprida kunskap och infor-

mation. Vi har skrivit otaliga debattartiklar, uppvakttat politiker, arrangerat riksdagsseminarier, medverkat i de traditionella medierna och varit aktiva i sociala medier. Att synas och höras är viktigt och vårt budskap är tydligt. Unga som bor i Sverige ska ha samma rätt till skydd mot påtvingade äktenskap, oavsett bakgrund, berättar Aleksander Gabelic, FN-förbundets ordförande.

– Förbundet engagerar sig också, genom vårt Flicka-projekt, i det internationella arbetet för att stärka flickors rättigheter. Vi anstränger oss att åskådliggöra flickors situation, såväl i världen som i Sverige. Vi manifesterar mot hederskultur, drar uppmärksamheten till att flickor är rädda även i vårt land och understryker att detta är en rättighetsfråga, fortsätter han.

FN-förbundet har fått gehör för flera av sina synpunkter. När lagen mot barn- och tvångsäktenskap trädde i kraft 2014 blev det bl a straffbart att förmå någon

att gifta sig, men också att förbereda en resa med barnäktenskap som syfte. Men förbundet varnade redan då för att också den nya lagen har kryphål och att många unga fortfarande står utan skydd. Framför allt kan barn- och tvångsäktenskap ingångna i andra länder av personer som saknar anknytning till Sverige fortfarande erkännas av svenska myndigheter om ”synnerliga skäl föreligger”. Konsekvenserna av detta blev tydliga 2016, året efter den stora flyktingvågen till Sverige, då 132 fall av barnäktenskap rapporterades.

ENDAST TVÅ DOMAR

Det har också visat sig svårt att omsätta den nya lagen i praktiken. Hittills har endast två fall av tvångsäktenskap lett till åtal och fällande dom. Mot denna bakgrund tillsatte regeringen våren 2017 en utredning för att skärpa lagen ytterligare. Utredaren Mari Heidenborg presenterade sitt första delbetänkande i december. Hon föreslår där att lagen ska skärpas så att barnäktenskap som ingåtts i utlandet inte ska erkännas i Sverige, förutsatt att det gifta barnet inte har fyllt 18 år vid ankomsten till Sverige.

Svenska FN-förbundet välkomnade förslaget men framhåller att vissa unga fortfarande kan betraktas och erkännas som gifta. Förbundet motsätter sig också att undantagsbestämmelsen om synnerliga skäl kvarstår och dessutom

utvidgas till att omfatta barnäktenskap som ingåtts i utlandet.

– Förslaget är ett steg i rätt riktning, men de föreslagna ändringarna räcker inte. Vi kräver nolltolerans mot barnäktenskap, i linje med FN:s riktlinjer, säger Aleksander Gabelic.

I samband med internationella dagen för flickor den 11 oktober

överlämnade FN-förbundet ett upprop till utredaren Mari Heidenborg och jämställdhetsminister Åsa Regnér. Det har undertecknats av 9 457 personer som ställer sig bakom kravet att ingen under 18 år ska kunna betraktas som gift i Sverige, oberoende av födelseort.

ENGAGERADE FÖRENINGAR

Bakom uppropet står bl a många av FN-förbundets lokalföreningar som i allt högre utsträckning har engagerat sig för att stoppa barnäktenskap.

– Man ska komma ihåg att lagstiftning är bara ett av flera verktyg för att skydda barn från utsatthet och tvång. När det gäller kunskapspridning, engagemang och påverkansarbete i olika former är FN-föreningarnas arbete landet runt jätteviktigt, påpekar Gabelic.

Del två av regeringens utredning, som handlar om straffskärpning för brott mot lagen om barnäktenskap, presenteras under våren.

■ *Nora Weintraub, frilansjournalist*

”Vi manifesterar mot hederskultur, drar uppmärksamheten till att flickor är rädda även i vårt land och understryker att detta är en rättighetsfråga.”

Foto: Mans Dohms

Vi måste kunna tala om kvinnosyn

Zinat Pirzadeh är komiker, artist och författare. När FN-förbundet 2012 lanserade sitt arbete mot barnäktenskap fanns hon med som frontfigur för kampanjen. Hon blev själv bortgift mot sin vilja som tonåring i sitt hemland Iran, men lyckades fly till Sverige med sin lilla son.

Frågan om barn- och tvångsäktenskap är lika aktuell som någonsin, säger hon.

– Med alla människor som kommer till Sverige kommer också många barnäktenskap som vår lag inte täcker ordentligt. Vi måste tappa till alla kryphål, vi måste komma åt de här problemen. Därför behövs fler engagerade människor bland oss som har kännedom om hederskulturer, säger Zinat.

Särskilt viktigt är det att få in fler män från Mellanöstern i debatten, fortsätter hon.

– Vi kan inte uppnå sann jämställdhet utan dem – det är som om en ensam person ska dansa tango. Det funkar inte. Det finns massor med fantastiska män som vi behöver lyfta fram, som arbetar för ett samhälle i harmoni.

Männen som kommer från andra länder behöver bli upplysta om jämställdhet och kvinnosynen i Sverige, säger hon.

– Vi måste ha medborgarkurser för alla som kommer in, där vi också ställer krav. Frihet under ansvar ska det vara. Det måste vara tydligt vilka ramar som gäller. Vi måste kunna tala om kvinnosyn utan att det uppfattas som fientligt.

■ *AnnaLena Karlsson Andrews*

Foto: Svenska FN-förbundet

Eric Muire och Ebba Suominen går på FN-skolan ISSR (International School of Stockholm Region) och är engagerade i skolans FN-elevförening.

Många flickor som lever under hedersförtryck i Sverige känner sig svikna av det svenska samhället. När de försökt be om hjälp blir de inte tagna på allvar.

Hedersförtryck i Sverige Samhället sviker utsatta flickor

I det svenska samhället finns i dag en större medvetenhet om vad hedersförtryck innebär. Ändå ökar antalet barn och unga som lever under starkt kontrollerande familjenormer, visar undersökningar, och många av dem har förlorat tilliten till myndigheterna.

Enligt en studie från Stockholms universitet som kom förra året lever ungefär en kvarts miljon unga flickor och pojkar under starkt kontrollerande och hedersrelaterade familjenormer i Sverige. Just nu pågår kartläggningar av hedersförtrycket i de tre största städerna i Sverige – Stockholm, Göteborg och Malmö. Men trots en ökad medvetenhet är organisationer som arbetat länge med frågan eniga om att hedersförtrycket inte minskar, utan ökar.

Det är inte bara i nyanlända familjer utan också bland flickor och pojkar som fötts och vuxit upp i Sverige som de kontrollerande normerna begränsar livet. Kompetensteamet för hedersförtryck hos

länsstyrelsen i Östergötland, som arbetar på uppdrag av regeringen, har sett hur antalet samtal till telefonjouren ökat genom åren. De unga som ringer utsätts för eller hotas av misshandel, tvångsäktenskap och bortförande till hemlandet för giftermål. De är föremål för ständig bevakning från föräldrar och syskon. Även rena dödshot och rädsla för könsstympning förekommer i samtalen.

#UNDER YTAN

35-åriga Galaxia Elias är uppvuxen i Damaskus i Syrien men kom till Sverige för sex år sedan efter att ha blivit förälskad i en svensk man som hon nu är gift med. Hon är journalist och föreläsare

”Jag skulle vilja fråga
min mamma varför hon
upprätthåller hederskulturen?
Varför gör hon skillnad på
mig och mina bröder?
Varför manipulerar hon
socialtjänsten? Vem kan man
lita på, om inte sin mamma?”

FATIMA, 20 ÅR

och driver ett eget bokförlag med litteratur författad av barn och ungdomar. När MeToo-uppropen kom i höstas ville hon att de hedersförtrycktas röster skulle bli hörda. Det blev starten på uppropet med hashtaggen #UnderYtan.

– Jag vill synliggöra deras särskilda utsatthet och lyfta fram deras liv under ytan. De kan ju tyvärr inte själva synas med namn och ansikte. När vi pratar om hederskultur handlar det oftast om mord, som de på Fadime, Pela och Abbas. Vi pratar om konsekvenserna men vågar inte prata om orsakerna. Många förstår inte hur de här flickorna och kvinnorna lever, under ständig bevakning och kontroll, säger Galaxia Elias.

FÖRLORAD TILLIT

182 kvinnor har delat sina berättelser i #UnderYtan, men flera av dem var till en början tveksamma – de undrade om någon egentligen var intresserad av att höra deras rop på hjälp. Galaxia Elias upptäckte att de flesta som hörde av sig förlorat sin tillit till det svenska samhället och myndigheterna. När de tagit mod till sig, och berättat om moralpoliser, oskuldskontroller och rädslan för att föras bort och bli tvångsgifta, har ingen på socialtjänsten, skolan eller Polisen tagit dem på allvar.

Om en flicka som tas till en läkare för att få en oskuldskontroll utförd möter en doktor som går med på det får tilltron sig en knäck. Och när skolor i olika kommuner inför separata badtider för flickor och pojkar, eller lånar ut burkinis för att få tjejnerna att lära sig simma, lär sig barnen att det är deras föräldrar som bestämmer – även över samhällsinstitutioner.

– En kvinna sade till mig att ”det inte

är staten som styr, det är min pappa som gör det. Vad ska jag göra, gå till polisen? De kan inte göra något. Min pappa styr till och med över statsministern”. Att få höra sådant gör mig arg, hon ska inte behöva tänka så, säger Galaxia Elias.

Hon säger att staten och myndigheterna måste värna barns rättigheter, och inte ge efter för föräldrars krav på särbehandling.

– Annars skickar vi signaler till barnen att samhället ger efter för föräldrarna, och känslan av att det är familjen som bestämmer förstärks hos dem. Vi skadar dem när vi tror att vi hittat en kompromisslösning som är smart och bra. Barnen ska veta att de har ett samhälle som skyddar dem ifall någon kränker deras rättigheter, menar Galaxia Elias.

”Till mig sa soc: ’det finns inga föräldrar som vill mörda sina barn’. Vad har de lärt sig på 20 år? De borde veta bättre nu. Föräldrar fortsätter att dödsbota och mörda sina barn i Sverige.”

LEYLA, 29 ÅR

röra vid strukturerna bakom, säger Sara Mohammad.

Hon har flera svåra fall på sin agenda just nu. En bortförd 18-årig flicka som riskerar att bli mördad i ett annat land och en kvinna som blev bortgift vid 12 års ålder och som nu håller på att förlora sina barn är två exempel. Sara

Mohammad säger också att våldet mot flickorna och kvinnorna blivit grövre.

– Här i Sverige har vi haft flera fall där flickor fått hela håret avrakat, andra har fått näsor, öron eller läppar bortskurna.

Flickor har blivit brända. Det görs symboliskt, för att visa att flickorna inte lyssnat.

HAR BLIVIT VÄRRE

Sara Mohammad menar att det finns flera faktorer som bidrar till att situationen blivit värre. Dels har Sverige fått fler migranter från länder där hederskulturen är rådande, dels har fler ungdomar i Sverige blivit medvetna om frågan och tar kontakt med myndigheter eller organisationer, och dels har s k kulturrelativister försökt normalisera i stället för att problematisera, säger hon.

– Politikerna måste se över lagar och regler så att det blir omöjligt för föräldrar att förstöra sina barns liv och framtid. Skolan måste ha handlingsplaner som gör att man anmäler så fort ett barn försvinner. Och man måste prata klarspråk om könsstympning, det handlar ju om flickornas liv och hälsa, säger Sara Mohammad.

Foto: privat

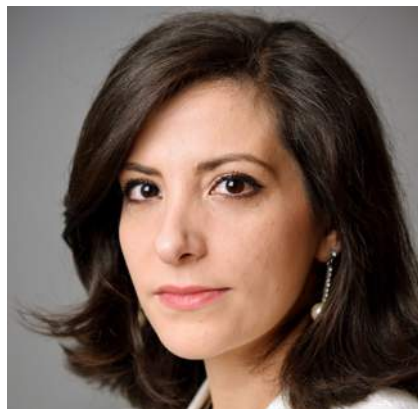

Foto: Sandra Anborg

Överst: Sara Muhammad

Underst: Galaxia Elias.

Trots det dystra läget är hon ändå glad över att GAPF:s arbete nått ut till många och att ”det finns ett fantastiskt engagemang från allmänheten”. När hon själv för länge sedan lyckades fly från hotet om hedersmord och kom till Sverige bestämde hon sig för att hon resten av livet skulle kämpa för flickors rättigheter.

– Det ger mig energi att se fantastiska överlevare som är tuffare än jag. Vi som inte viker oss för djävulen trots dödsshot, vi som vågar ifrågasätta både islamister och kulturrelativister. De kommer inte att kunna tysta oss.

■ *Ia Wadendal, frilansjournalist*

Statistik om hedersförtryck i Sverige

Det nationella kompetensteamet i Östergötland: Samtalen till stödtelefonen har ökat från 187 under 2014 till 600 2017. 86 procent av de som ringer är flickor eller kvinnor och 14 procent är pojkar eller män. Minst 54 procent är under 18 år. Vanligast förekommande ärenden är fysiskt våld (31 procent), oro för tvångsäktenskap eller genomfört tvångsäktenskap (19 procent), bortförande/risk för bortföran-

de (9 procent), hot om eller rädsla för att dödas (10 procent) och hot om eller rädsla för könsstympning (7 procent).

Socialstyrelsen (2015): 38 000 flickor och kvinnor i Sverige är könsstympade. 19 000 barn är i riskzonen för könsstympning. Det finns en lag mot könsstympning sedan 1982, men hittills har den endast lett till tre fällande domar.

Migrationsverket (2015): 132 asylsökande barn är gifta med äldre män.

GAPF: 15 misstänkta s k balkongflickor fram till 2016 (flickor som dör efter att ha tvingats hoppa från balkongen). I snitt fem hedersmord per år, mörkertalet tros vara det dubbla.

Läs mer på hedersförtryck.se.

Kontroversiellt mål förbjuder barnäktenskap och könsstympning

Om tolv år ska inga barn i världen behöva gifta sig och inga flickor eller kvinnor ska könsstympas. Det är innebörden av delmål 5.3 i Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Världshorisont har undersökt hur det gick till när det kontroversiella målet förhandlades fram.

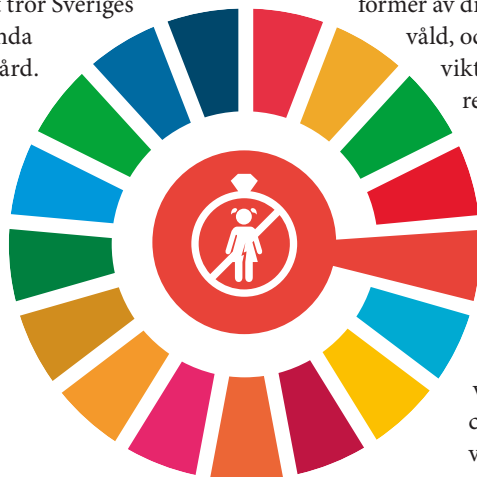
Hade de globala målen arbetats fram genom nationella förhandlingar i slutna rum hade delmål 5.3, som förbjuder barnäktenskap och könsstympning, nog inte kommit till. Det tror Sveriges ambassadör för Agenda 2030, Kajsa B Olofsgård. Skrivningarna hade i alla fall inte varit lika tydliga, menar hon.

– Förhandlingarna skedde inte på traditionellt vis där varje kommatecken ska debatteras, utan genom öppna arbetsgrupper där både medlemsländer och observatörer fick komma till tals. Det fanns representanter från civilsamhället och andra icke-statliga aktörer på plats som framförde sina åsikter. Alla lyssnade och alla fick säga sitt. Sades något tillräckligt ofta så kom det med i det slutgiltiga förslaget, säger Kajsa B Olofsgård.

KUNDE GE MER TYNGD

Sverige förhandlar i vanliga fall genom EU, men i de öppna arbetsgrupper som skapades när globala målen skulle tas fram hade medlemsländerna också möjlighet att uttala sig enskilt. De kunde då ge mer tyngd i vissa frågor. Den svenska regeringen hade inför förhandlingarna identifierat sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och jämställdhet som prioriterade frågor.

– Vi såg jämställdhet som ett mål i sig, men också som ett medel att uppnå alla de andra målen. Vi var noga med att få med skrivningar som motverkade alla former av diskriminering och våld, och upprepade ofta vikten av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och förbud mot könsstympning och barnäktenskap, säger Kajsa B Olofsgård. Hon beskriver arbetsprocessen som en välorganiserad påverkanskampanj. De svenska ambassaderna ute i världen och

Delmål 5.3 i Agenda 2030 handlar om att avskaffa barnäktenskap och kvinnlig könsstympning.

representanter för regeringen fick alla i uppgift att lyfta jämställdhet, SRHR-frågor och vikten av att förbjuda barnäktenskap och könsstympning i olika publika sammanhang och i möten med representanter för andra länder.

CIVILSAMHÄLLET PÅ PLATS

Sverige samordnade också sitt påverkansarbete kring jämställdhet med de andra nordiska länderna i den öppna arbetsgruppen. De civilsamhällesaktörer som fanns på plats som observatörer hade, enligt Kajsa B Olofsgård också organiserat sig väl. Deras representanter lyfte vid upprepade tillfällen i arbetsgruppen SRHR och olika former av diskriminering.

– Mycket av det som sades kom med i det slutgiltiga förslaget, som sedan ansågs vara mer eller mindre komplett, varför det i princip antogs i sin helhet. De flesta var nöjda, men i efterhand är det uppenbart att flera länder hade velat se mindre långtgående skrivningar, säger Kajsa B Olofsgård.

Inte alla länder i världen delar den svenska synen på SRHR och jämställdhet. Flera länder har de senaste två åren visat sitt motstånd mot skrivningarna i delmål 5.3.

– Det blev särskilt tydligt vid sommarens högnivåmöte i New York för uppföljning av genomförandet av utvecklingsmålen. Det rådde då en öppen konflikt om bl a jämställdhets- och SRHR-målen.

INTE NYA

I och med att världen ändå har kommit överens om de 17 målen finns det en gemensam plattform som gör det svårare för motståndarna att hävda sig. Skrivningarna i delmål 5.3 är inte heller på något sätt nya utan finns med i en rad andra internationella överenskommelser med flera år på nacken.

■ Erik Halkjaer, frilansjournalist

Foto: UNFPA/Benedicte Dastus/SIPA Press

Gymnasieeleverna Amina George (till vänster) och Arlete Eduardo Vilanculos (i mitten) är båda 17 år och jobbar som volontärer på en ungdomsorganisation. Här pratar de med en annan tjej, bl a om hur man skyddar sig mot HIV-smitta.

FN

FAKTA.

Foto: FN/Marco Dominio

Flickor är i stora delar av världen en utsatt grupp och i krig ökar deras utsatthet ytterligare. Flickan på bilden är från Gao, Mali.

FN-FAKTA: FLICKOR I KONFLIKT

Många faror för flickor i konflikt

Flickor är en utsatt grupp vars rättigheter i stora delar av världen kränks systematiskt. Under väpnade konflikter ökar flickors utsatthet kraftigt och den grundläggande frågan om flickors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR) ställs då på sin spets.

Flickor upplever och drabbas av väpnade konflikter på andra sätt än vad pojkar gör. Eftersom flickor nästan uteslutande har lägre status i sina samhällen har de redan från början mindre makt över sina liv, vilket gör deras utsatthet större. Flickors utsatthet är också mindre synlig. Medan pojkar i större utsträckning används som stridande soldater av väpnade grupper, får flickor ofta tjäna i mer undanskymda roller som hushållerskor eller sexslavar åt dessa grupper. Pojkarna skadas och dödas i strid medan flickorna, å sin sida, skadas eller dödas när de angrips i hemmen, befinner sig på flykt eller får hälsoproblem som hänger samman med sexuellt utnyttjande, tidiga graviditeter och brist på sjukvård och möjligheter att sköta sin hygien.

Bristen på kännedom om flickors villkor i konflikter beror också på ett större mönster av underrapportering om kränkningar av flickors rättigheter. Faktum är att könsbaserat våld är den mest utbredda kränkningen av mänskliga rättigheter globalt, och samtidigt en av de minst uppmärksammade. Flickors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, inklusive rätten till sin kropp, har helt avgörande betydelse för flickor över hela världen. På grund av de extrema förhållanden som ofta råder i samband med väpnade konflikter ställs dessa frågor då på sin spets.

FLICKOR I CIVILSAMHÄLLET

Eftersom män och pojkar är de första att ge sig ut i strid blir kvinnor och flickor ofta ensamma kvar i hemmen

under väpnade konflikter. Om ingen förälder finns närvarande kan mycket unga flickor plötsligt bli ansvariga för sina yngre syskon och äldre släktingar – en tung börda för ett barn. Flickor och kvinnor är vidare ofta utsatta när väpnade grupper och styrkor rör sig i området kring deras byar. Vardagliga sysslor som att hämta vatten eller samla ved kan då vara förenade med stor fara.

När rebeller eller andra militära styrkor plundrar eller belägrar en by är det vanligt att de också våldför sig på dess kvinnliga invånare. Sexuellt våld används på detta sätt i konflikter i syfte att ingjuta skräck i befolkningen, driva människor på flykt och skapa splittring och polarisering. Att våldta kvinnor och flickor ses som ett effektivt sätt att förnedra hela samhällen och på så vis

försvaga fienden. I den ännu pågående konflikten i DR Kongo beräknas minst 200 000 kvinnor och flickor ha våldtagits som ett led i krigsföringen sedan 1998. Mörkertalet anses vara stort så den verkliga siffran kan vara betydligt högre.

Risken för flickor att tvingas in i barnnäktenskap ökar också vid konflikt. Åtta av de tio länder där barnnäktenskap är vanligast är antingen konfliktdrabbade eller sk sviktande stater (*fragile states*). Ofta gifts flickor bort för att ekonomiskt utsatta familjer ska kunna försörja sig. Föräldrarna kan också se giftermål som ett sätt att skydda sina döttrar från våld

men i själva verket har barnnäktenskap visat sig bidra till ökad utsatthet för flickor.

Under väpnade konflikter skadas ofta samhällen så allvarligt att många av deras mest grundläggande pelare slutar fungera. Viktiga institutioner som rättsväsende och sjukvård kan falla samman eller begränsas kraftigt, vilket ytterligare spär på flickors utsatthet. Avsaknaden av ett fungerande rättssamhälle ökar risken för könsbaserat våld och flickors hälsa prioriteras ned när den sjukvård som finns inriktas på att vårda personer som skadats i samband med strid.

Två flickor håller sina två småbröder, som är tvillingar, utanför en läkarmottagning i Somalias huvudstad Mogadishu. Mottagningen, som är inhytt i ett tält, tillhör Afrikanska unionens mission AMISOM och har under flera år behandlat civila som drabbats av våldet i området.

Dödsfallen vid graviditet och förlossning ökar markant i tider av konflikt. Risken för att inte överleva en graviditet och förlossning är ungefär 2,5 gånger högre under och efter en konflikt än i fredstider. Ju yngre flickorna är, desto högre är dödligheten. Insatser som syftar till att öka tillgången till utbildad sjukvårdspersonal har dock visat sig effektiva för flickors chanser att överleva graviditet. Men på många håll i världen är flickors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter redan från början en kontroversiell fråga. När det sexuella våldet ökar, samtidigt som tillgången till rent vatten, preventivmedel och vård minskar, blir flickors situation ännu svårare.

Skyldighet att skydda

En viktig del av FN:s arbete med att förbättra flickors situation i konflikt är principen *skyldighet att skydda* (*Responsibility to Protect*). Det är ett verktyg som har utarbetats för att skydda civila och förhindra allvarliga folkrättsbrott, däribland etnisk rensning, folkmord och brott mot mänskligheten. Kortfattat säger principen att skyldigheten att skydda utsatta civilbefolkningar i första hand vilar på den egna staten. Om staten misslyckas – eller av annan anledning inte kan eller vill skydda en grupp – ska i stället FN och världssamfundet träda in och bistå länderna och/eller den utsatta gruppen.

När barnnäktenskap och sexuell våld används systematiskt eller utbredd kan det rubriceras som brott mot mänskligheten. Om övergreppen dessutom riktar sig mot en

specifik religiös, etnisk eller nationell grupp, med syftet att på ett eller annat sätt upplösa gruppen – t ex genom att skrämja den på flykt – kan handlingen inkluderas i definitionen av folkmord.

Att förebygga dessa allvarliga brott går samtidigt hand i hand med att förbättra flickors situation i konflikter och kriser. Samma metoder och verktyg som används för att förhindra sexuellt och könsrelaterat våld och barnnäktenskap kan fungera för att förhindra utbrott och upptrappning av konflikter. Stärkandet av flickors rättigheter i konflikt förbättrar därmed möjligheten att skapa fred, motverka upptrappning av konflikter och att förhindra allvarliga folkrättsbrott.

FLICKOR PÅ FLYKT

Till följd av konflikt drivs stora delar av civilsamhället ofta på flykt. Att fly innebär ännu sämre tillgång till infrastruktur och adekvat sjukvård, och ännu större brist på livsnödvändiga saker som rent vatten, tak över huvudet och mat. Bristen på rent vatten och sanitära inrättningar drabbar, som tidigare nämnts, flickor extra hårt, och risken för sjukdomar och komplikationer ökar. Flickor som fått problem med sin reproduktiva hälsa kan ses som mindre värda av omgivningen då det finns risk att de blivit sterila och därmed inte är lika eftertraktade som fruar. Att ge dessa flickor mat, eller ens låta dem följa med resten av familjen när utrymmet och resurserna är knappa, kan då prioriteras

ner av föräldrarna.

I det kaos som råder då många människor flyr finns stor risk för att barn kommer bort från sina föräldrar. Flickor som skilts från sina familjer är mycket utsatta och löper stor risk att hamna i människohandel, sk trafficking, eller att utnyttjas för sexuella ändamål eller olika former av arbete. Andra flyktingar kan också kräva av ensamma flickor att de ska ta hand om yngre föräldralösa barn.

Flickor som hamnar i händerna på traffickingligor säljs ofta som barnbrudar eller slavar till människor i andra byar eller länder. De kan också bli kvar i närområdet men hamna i prostitution, sexslaveri, tvångsgifte eller tvångsarbete.

Flickor i väpnade grupper

Under konflikter råder stor risk att barn utnyttjas av väpnade grupper. 2017 rapporterade FN att minst sju länders nationella styrkor och minst 56 väpnade grupper använder sig av barn under 18 år – exempelvis i DR Kongo, Syrien och Myanmar/Burma. Ofta tvångsrekryteras barnen, men då många blir föräldralösa eller är utsatta av andra skäl är det inte heller ovanligt att de själva söker sig till sammanhang där pengar, mat eller någon typ av stabilitet utlovas.

FN räknar med att närmare 40 procent av barnen som utnyttjas av väpnade grupper och styrkor är flickor. Som tidigare nämnts används flickorna ofta som hushållerskor och/eller sexslavar åt soldaterna. Konsekvenser av det sexuella utnyttjandet är bl a sjukdomar, allvarliga fysiska skador, problem med fertilitet och problem med psykosocial och psykisk hälsa.

Flickor används också som självmordsbombare av olika väpnade grupper. De anses svagare än pojkar och deras liv värderas därför lägre. Vidare anses flickorna vara lättare att manipulera och användandet av dem som självmordsbombare möjliggör även att pojkarna kan leva längre och bli en mer integrerad del av gruppen. Det är också lättare för flickor att passera obemärkt med bomber i handväskor eller under kjolarna, eller, i extrema fall, fastknutna på ryggen tillsammans med ett spädbarn.

En grupp som satt i system att använda unga skolflickor som självmordsbombare är den nigerianska terrorgruppen Boko Haram. Enligt en

rapport från CNN 2017 bedöms mer än hälften av gruppens självmordsbombare vara under 18 år, varav tre fjärdedelar beräknas vara flickor. Den yngsta flicka som identifierats var så ung som sju år.

Flickor som utnyttjats av väpnade grupper blir ofta av flera skäl stigmatiserade och löper stor risk att stötas bort av sina familjer och samhällen. Dels kan de själva ha utfört våldshandlingar, dels kan de ses som förrädare och dels ses de som orena på grund av det sexuella utnyttjande som de utsatts för.

Effekter på sikt

Flickors situation förbättras inte alltid efter att konflikten tagit slut eller då de frisläppts från en väpnad grupp. Medan pojkar som deltagit i strid ofta hyllas för sina insatser riskerar flickor som utnyttjats sexuellt eller ingått i väpnade grupper att stötas bort av sina familjer och samhällen. Att väpnade grupper löses upp eller når överenskommelser sinsemellan leder inte heller alltid till frigivning av de barn som de använder. Ibland vägrar väpnade grupper eller enskilda soldater att frige flickor under förevändningen att de är deras fruor och ägodelar.

Det händer också att flickor och kvinnor exkluderas från DDR-program (avväpning, demobilisering och återanpassning eller *Disarmament, Demobilization and Reintegration*) eftersom de inte uppfattas som stridande i traditionell mening. Detta trots att deras behov av att få hjälp med att återvända till sina samhällen ofta är större än pojkarnas. I stället råder en utbredd tystnadskultur kring flickors situation efter konflikters slut. Att våldföra sig på flickor under konflikt är därmed ett mycket effektivt vapen, då det möjliggör fortsatt skadliggörande av fienden även efter att fred eller vapenvila uppnåtts. Av samma skäl försvårar det utsikterna för hållbar och positiv fred.

Att flickor som utnyttjats på olika sätt stötas bort av sina familjer och samhällen

Tonårsflickor löper stor risk att utsättas för sexuellt våld och olika former av utnyttjande i samband med väpnade konflikter. Flickan på bilden har tappat bort sin mamma och sitt yngre syskon i samband med att familjen flytt strider mellan den sydsudanesiska regeringen och oppositionsgrupper.

Flickors situation i katastrofer

Vid sidan av konflikter finns andra kriser och katastrofer som påverkar flickor på liknande sätt. Det tydligaste exemplet är naturkatastrofer, såsom jordbävningar eller översvämningar. I och med den globala uppvärmningen förväntas naturkatastrofer bli vanligare och antalet flyktingar i världen stiga.

När naturkatastrofer inträffar tvingas ofta stora delar av befolkningen fly. Förhållandena för flickor på flykt undan katastrofer påminner om de vid konflikt, men kan ibland vara ännu svårare. Livsviktiga resurser kan minska eller helt försvinna. Det kan gälla grödor att äta och vatten att dricka, men också mediciner och möjligheten att sköta sin hygien. Att återvända hem är inte längre ett alternativ och kommer kanske aldrig mer att vara det. Återigen ökar risken för flickor att utsättas för övergrepp eller människohandel och att drabbas av svåra problem med sexuell och reproduktiv hälsa.

Foto: FN/ICM/Inwente

Foto: FN/ESkinder Delaba

En flicka bär ett mindre barn i ett läger för internflyktingar i regionen Darfur, Sudan.

gör att de hamnar i utanförskap och lätt blir offer för trafficking eller prostitution. Risken är ännu högre om flickan i fråga har fått barn med en stridande eller till följd av våldtäkt.

För flickor som gifts bort eller sålts blir de personliga konsekvenserna långvariga och långtgående. Trauman, oönskade graviditeter, osäkra aborter och sexuellt överförbara sjukdomar fortsätter prägla dem långt efter eventuella fredsöverenskommelser.

FN-S ARBETE PÅ OMRÅDET

Flera FN-organ arbetar med att bistå flickor i konflikt på olika sätt, däribland barnfonden Unicef och befolkningsfonden UNFPA. FN har även upprättat kontor och särskilda representanter/sändebud för barn och väpnad konflikt

respektive sexuellt våld i konflikt. Dessa arbetar aktivt med att förhindra utnyttjandet av barn i konflikt och användandet av sexuellt våld som vapen.

Genom åren har FN också antagit flera viktiga resolutioner och regelverk som rör t ex trafficking, barns rättigheter i konflikt och kvinnors deltagande i fredsprocesser, och som tillsammans bidrar till att stärka flickors rättigheter i samband med väpnade konflikter. I Agenda 2030, som världens länder just nu arbetar med att genomföra, är flera av målen relevanta för flickors rättigheter, däribland mål 3 (tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, minskad mödradödlighet), mål 5 (stoppa könsstypning och barnäktenskap), mål 8 (stoppa rekryteringen av barnsoldater) samt mål 16 (minska alla former av våld).

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Alla insatser för att främja flickors rättigheter i världen är värdefulla. Här är några förslag på vad DU kan göra:

Beställ vår affischserie!

Flickor är ofta särskilt utsatta under väpnade konflikter. Du kan hjälpa till att sprida kunskap och engagemang om denna viktiga fråga genom att beställa vår nya affischserie. Den består av sex olika affischer i A2-format som tillsammans blir en spännande utställning om flickors situation i konflikt. Sätt upp dem i skolan, på arbetsplatsen eller kanske i ditt lokala bibliotek och bjud gärna in till ett samtal om de olika teman som affischerna tar upp. Gå till fn.se/butik

Läs på om skyldighet att skydda!

Skyldighet att skydda (*Responsibility to Protect*) är en viktig folkrättslig princip som utarbetats i syfte att skydda civila mot grova och storskaliga folkrättsbrott, däribland etnisk rensning, folkmord och brott mot mänskligheten. Den kan också användas för att skydda flickor i samband med konflikter, en fråga som FN-förbundet kommer att titta närmare på under 2018. Läs på och lär dig mer om dessa frågor på fn.se/r2p

Stöd kampen för flickors rättigheter!

FN:s befolkningsfond UNFPA bedriver ett banbrytande arbete mot barnäktenskap och könsstypning i Afar i Etiopien. Genom att på bred front informera om könsstypning och barnäktenskap har man lyckats få hela samhällen att ta avstånd från dessa skadliga sedvänjor. Arbetet får viktigt ekonomiskt stöd från Sverige genom FN-förbundets Flicka-projekt. Var med och bidra genom att swisha valfritt belopp till 90 0563 8 och ange Flicka!

Foto: FN/Sarah Frewell

Bli medlem i FN-förbundet!

Ring 08-462 25 40 eller ansök på fn.se

Foto: Abraham Gelaw/UNFPA

Foto: Abraham Gelaw/UNFPA

Afar, Etiopien

Aysha kämpar mot könsstymning och barnäktenskap

I regionen Afar, i norra Etiopien, har könsstymning och barnäktenskap skapat omätligt lidande för flickor och kvinnor sedan urminnes tider. Men nu blåser förändringens vindar. Aysha, 19 år, är med och skapar nytt hopp för flickorna i sitt distrikt.

Aysha Ali var 17 år när hennes föräldrar för två år sedan gifte bort henne. Hon hade ingen möjlighet att säga nej men lyckades i alla fall få både föräldrarna och hennes blivande make att lova att hon skulle få slutföra sin utbildning. Nu läser hon på gymnasienivå i staden Abala i distriktet med samma namn. Hennes man läser på universitet i regionen. Aysha tillhör de allra bästa eleverna i klassen och drömmer om en framtid som läkare eller ingenjör.

Under de senaste två åren har läget ljusnat för flickorna i distriktet, berättar hon. Detta tack vare ett program som FN:s befolkningsfond UNFPA, tillsammans med de lokala myndigheterna, bedriver i syfte att avskaffa barnäktenskap och könsstymning.

Arbetet bygger på lärdomarna från ett pilotprojekt som UNFPA tidigare fram-

gångsrikt bedrev i Afambo-distriktet i Afar. Projektet ledde till att omkring 250 byar och samhällen, med sammanlagt en kvarts miljon invånare, 2016 offentligt deklarerade att könsstymning och barnäktenskap nu var förbjudet.

STÖD AV FLICKA

Både det tidigare projektet i Afambo, och det nya i Abala, har fått ekonomiskt stöd genom Svenska FN-förbundets projekt Flicka.

Genom programmet skapas en rad plattformar och kanaler där befolkningen både informeras om och själva diskuterar de skadliga effekterna av könsstymning och barnäktenskap. Aysha har varit involverad från starten och är nu en av två samtalsledare i en klubb för gifta flickor.

– Vi träffas var 14:e dag och diskuterar

Vänster: Aysha Ali, 19, är med och leder arbetet mot könsstymning och barnäktenskap i regionen Afar i Etiopien.

Ovan: En klubb för gifta flickor i Afar, Etiopien, diskuterar olika problem kring flickors och kvinnors rättigheter.

könsstymning och barnäktenskap och hur vi kan hjälpa till att avskaffa dessa skadliga sedvänjor i våra samhällen. Genom programmet har jag dels skaffat mig egna kunskaper, och dels kunnat lära andra, berättar hon stolt.

– Vi är omkring 40 personer på varje möte. Deltagarna är mycket intresserade och resultatet av våra diskussioner är uppmuntrande, säger hon.

INNE PÅ TREDJE ÅRET

Programmet bedrivs i alla 13 samhällen i distriktet och är nu inne på sitt tredje år. Genom det får Aysha och de andra deltagande flickorna stöd, bl a hjälp med skolmaterial och hygienprodukter, för att kunna fullfölja sin utbildning,

– Det gör att färre och färre flickor hoppar av skolan. Vi har också fått våra föräldrar att gå med på att inte gifte bort sina döttrar när de är alltför unga och inte till någon som de själva inte väljer, fortsätter Aysha.

■ *Intervju: Abraham Gelaw/UNFPA*
Översättning och bearbetning:
AnnaLena Karlsson Andrews

Hjälptill att stoppa könsstymning och barnäktenskap

Swisha
valfritt belopp
till 9005638 och
ange FLICKA

Zimbabwe

Patriarkala traditioner stort hinder för jämställdhet

”När föräldrar sätter flickor i andra hand vill vi att pojkarna ska försvara flickorna genom att lära sina föräldrar om jämställdhet.”
Det säger Dellah Rukato, lärare på en pojkskola i Zimbabwe.

Dellah Rukato är lärare på pojkskolan Ellis Robins School i Zimbabwes huvudstad Harare. Hon har talat med elever om jämställdhet i över två decennier, det senaste halvåret med stöd av den nigerianska författaren Chimamanda Ngozi Adichies bok ”Alla borde vara feminister”. Boken har distribuerats till skolor i landet som ett led i samarbetet mellan Svenska FN-förbundet och dess systerförbund i Zimbabwe, ZUNA (*Zimbabwe United Nations Association*).

Även i Sverige har Adichies bok distribuerats till skolelever och Svenska FN-förbundet har tagit fram en lärarhandledning till den, som har översatts till engelska och använts i Zimbabwe.

SKOLAN HAR VIKTIG ROLL

Dellah Rukato menar att skolan i Zimbabwe har en mycket viktig roll att spela när det gäller att skapa ett mer jämställt samhälle.

- Patriarkala traditioner är ett stort

problem här och barn fostras i hemmen, från tidig ålder, in i könsroller som handlar om att pojkar är överlägsna flickor. När en tjej gifter sig blir hon tillsagd att vara underordnad mannen, att tolerera våld. Killen blir tillsagd att härska och dominera i huset. När barn senare föds observerar de mönstret och lär sig sin roll. Därför är det viktigt att vi i skolan talar om jämställdhet.

- Helst skulle barn och föräldrar få genomgå workshops, för att skapa en förändring även i familjerna. Det är också viktigt att uppmärksamma kvinnor som har lyckats, t ex i arbetslivet, så att det finns en positiv skildring av kvinnor, säger hon.

I Dellah Rukatos skola används Adichies bok och lärarhandledningen som ett underlag för diskussioner, grupparbeten och ibland även teatersketcher. Hon tycker att arbetet med materialet har förbättrat attityden hos eleverna.

- Förut brukade de vissla på och ropa

Dellah Rukato har pratat med skolelever om jämställdhet i över 20 år.

Foto: Denzai Chivzhe

efter kvinnor som besökte skolan vid olika tillfällen men arbetet med boken har gjort att de nu bemöter kvinnor med större respekt. Den har hjälpt dem förstå att de inte ska se kvinnor som sexobjekt. Men det tar lång tid att förändra människors attityder i grunden.

BÄTTRE REGLER

På det nationella planet har det gjorts stora förbättringar i regelverket. Att ha sex med en tjej under 16 år betraktas nu som våldtäkt och att gifta sig med en tjej under 18 år är också brottsligt. Dock får man göra det om föräldrarna samtycker.

- Men trots de här framstegen tror de flesta inte på lika rättigheter. Så vi har långt kvar till ett jämställt samhälle, säger Dellah Rukato.

■ *Intervju & fakta: Matilda Lund, internationell praktikant hos FN-förbundet i Zimbabwe under hösten 2017*

Boken ”Alla borde vara feminister” diskuteras i pojkskolan Ellis Robins School. I förgrunden sitter Tinotenda Mangodza.

Foto: Denzai Chivzhe

Riksdagsledamöter på studieresa till Zimbabwe

För elfte året i rad tar Svenska FN-förbundet i april med en grupp riksdagsledamöter på en studieresa, denna gång till Zimbabwe. Syftet är att ge en inblick i det svenska stödet som går dit och även studera utvecklingen i landet efter Mugabes avgång.

Gruppen kommer bl a att besöka flera FN-organ, parlamentet, civil-

samhällesorganisationer och Zimbabwes valkommission. Man kommer också att göra fältbesök och träffa det zimbabwiska FN-förbundet, ZUNA.

Fokus för resan är en demokratisk utveckling i landet i enlighet med de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030.

Flickor i Zimbabwe

Traditionella jämställdhetsmönster och patriarkala attityder är starka i Zimbabwe vilket orsakar utbredd diskriminering och marginalisering av flickor och kvinnor. Detta trots att landets lagar på många sätt främjar jämställdhet. Flickor och kvinnor löper stor risk att utsättas för våld och skadliga sedvänjor och bristerna är många när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Problemen förvärras av att det råder brist på rent vatten, preventivmedel, sanitära produkter, bra toaletter samt på information och vårdinsatser kopplade till dessa frågor. Barnåktenskap är vanligt och ca 32 procent av kvinnorna i åldern 20-24 har giftts bort innan de fyllt 15 år.

I familjer där resurserna är knappa priori-

teras ofta pojkar och flickor går miste om utbildning då de måste hjälpa till med hushållsyrsslor. Hemarbetet är dessutom tungt och resulterar sällan i någon uppskattning eller betalning. Bristen på sanitära produkter medför hälsoproblem för många flickor och är, tillsammans med bristen på ordentliga skoltoaletter, en bidragande orsak till att flickor hoppar av skolan.

FN-förbundet i Zimbabwe, ZUNA, genomför löpande olika aktiviteter som handlar om jämställdhet och flickors och kvinnors rättigheter. Sedan 2014 bedriver Svenska FN-förbundet utvecklingssamarbete tillsammans med ZUNA om bl a dessa frågor.

På bilden är ZUNA på plats på en skola i Chihota, utanför Harare, där över 200 flickor den här dagen fick information om de globala målen, jämställdhet, barnåktenskap, övergrepp, hygien och sanitet. Utbildningen avslutades med

en frågesport i dessa ämnen under vilken över 100 bindor, tvålar och badsvampar delades ut. Produkterna hade donerats av ett företag till stöd för arbetet med flickors rättigheter.

Foto: Matilda Lund

Sanitetsprodukter delas ut till flickor i Chihota, Zimbabwe (se även omslaget på denna tidning).

Jämställdhet viktigt på FN-skola i Halmstad

Foto: Kenneth Svensson

”Jag vill väcka elevernas engagemang och förståelse för de här frågorna och hur viktiga de är,” säger gymnasieläraren Måns Hultgren.

På Sannarpsgymnasiet i Halmstad har det bestämts att jämställdhetsfrågor ska tas upp på ett tydligt sätt med eleverna. För Måns Hultgren var det en välkommen förändring. Efter snart 20 år som lärare upplever han att attityderna kring frågorna generellt sett har blivit bättre, men att det finns elever som följer en motsatt utveckling.

– Det är inte en jättestor grupp men den syns och den måste vi jobba mer med, säger han.

Idag arbetar skolan därför med flera projekt för att öka intresset för och kunskapen om jämställdhetsfrågor hos eleverna. En del av arbetet sker med hjälp av Chimamanda Ngozi Adichies bok ”Vi borde alla vara feminister” och FN-förbundets lärarhandledning.

HANDLAR OM MR

För Måns Hultgren är kvinnors rättigheter en fråga om mänskliga rättigheter (MR). Lektionerna han har med eleverna om jämställdhet och feminism leder därför till samtal om mansnormer, rasism och homofobi.

– Jag hade kommit till ett läge där jag funderade över vad det var vi lärde ut till eleverna. Det är förstås viktigt att lära sig om vad riksdag och regering gör, men när människor inte vet hur de ska bete sig mot varandra så känns det i någon mening plötsligt mindre viktigt.

Skolan har en viktig roll i att förbereda unga för framtiden, menar han vidare.

– Vi har ett tydligt uppdrag och tar inte hemmet upp de här frågorna så

finns vi här för att göra det. Vårt ansvar är att erbjuda ungdomar möjligheten att reflektera kring dem. Det här kan vara sista chansen för det.

Till sin förvåning har Måns Hultgren insett att eleverna inte har pratat särskilt mycket om jämställdhet och normer tidigare under sin skolgång. Han får ofta höra från sina elever att de hade velat att det togs upp tidigare.

– Jag vet inte hur det ser ut på andra ställen men jag var förvånad. I skolan har vi ju en möjlighet att nyansera diskussionen, förtydliga saker och ting och få eleverna att tänka till.

■ Miriam Siemsen Rundberg

Läs en längre version av intervjun på fn.se/hultgren

Aktion FN för jämställdhet

Inför fyra internationella FN-dagar skickar Svenska FN-förbundet ut materialpaket till lärare och elever vid landets FN-skolor för att de ska kunna genomföra ”Aktion FN”. I samband med internationella kvinnodagen den 8 mars genomförs Aktion FN för jämställdhet på skolorna. I år ingick ett särskilt material på temat flickor i konflikt.

Läs mer om FN-skola på fn.se/fnskola/

Projektets ledningsgrupp bestående av (från vänster) Ulrika Freij och Petra Hallebrant från FN-förbundet och Kerstin Blom Bokliden och Jerker Stattin från SKL.

Nytt samarbete för hållbar utveckling i Sverige

Till 2030 ska världens länder uppnå de 17 globala målen i Agenda 2030. Regeringarna har fattat beslutet, men det är främst på lokal nivå som arbetet med att skapa en hållbar utveckling måste ta form. Mot den bakgrunden sjösätter Svenska FN-förbundet nu ett flerårigt samarbete med SKL, Sveriges Kommuner och Landsting.

Agenda 2030 och de 17 globala målen, som världens länder enades om 2015, spänner över hela bredden av mänsklig utveckling. Jämställdhet, god utbildning för alla, hållbara städer och samhällen, hållbara konsumtions- och produktionsmönster och kamp mot klimatförändringarna är bara några exempel på det som ingår. Sammantaget ska arbetet med målen föra oss i riktning mot en framtid där utvecklingen är både socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar.

I Sverige har regeringens arbete med

att ta fram en handlingsplan för genomförandet av målen gått trögt. Vid denna tidnings pressläggning var beskedet att planen skulle komma före sommaren 2018. Men andra delar av det svenska samhället har varit mer på hugget.

Svenska FN-förbundet och SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, började tidigt diskutera möjligheten att samarbeta för att stimulera arbetet med de globala målen lokalt och regionalt. 2017 genomfördes en förstudie och nu, under våren 2018, sjösätts en treårig gemensam nationell satsning i syfte att

Nytt pris för unga i FN-rörelsen

Svenska FN-förbundet har beslutat att instifta ett nytt pris, Årets FN-ungdom, som ska delas ut för första gången 2018. Priset ska gå till en person i åldern 16-26 år som har gjort något extra, gärna på ett kreativt sätt, för att föra FN-tanken och FN-rörelsen framåt.

FN-föreningar, FN-distrikt, anslutna riksorganisationer och medlemmar kan nominera kandidater till priset t o m den 15 mars.

Vem som får priset, och prissumman på 10 000 kronor, tillkännages på förbundets kongress i Örebro i juni.

stärka kunskapen och engagemanget för agendan och de globala målen ute i landet. Projektet får finansiering från Sida.

HISTORISKT TILLFÄLLE

– Agenda 2030 är ett historiskt tillfälle att ställa om hela Sverige till hållbar utveckling. Med projektet svarar vi på kommunernas, landstingens och regionernas önskan om stöd i arbetet med agendan och de globala målen, säger Petra Hallebrant, generalsekreterare i FN-förbundet.

Sex kommuner och ett landsting är först ut under pilotåret 2018, nämligen Gislaved, Kristianstad, Luleå, Malmö, Nyköping, Växjö och Sörmland.

– De har valts ut för att de representerar olika perspektiv och erfarenheter som kommer till nytta när projektet ska ta form. De har också visat ett stort engagemang för Agenda 2030 och de globala målen, säger Ulrika Freij, projektledare.

Utöver att medverka i projektets referensgrupp kommer pilotdeltagarna under 2018 att få utbildning om Agenda 2030 för tjänstepersoner och politiker. De kommer även att få kommunikationsmaterial och verktyg för arbetet med agendan och målen. Efter pilotåret, i början av 2019, öppnas projektet för fler deltagare.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Sverige rapporterar till FN om rasism

I februari var det återigen dags för Sveriges regering att lämna en rapport till FN:s kommitté för avskaffandet av rasdiskriminering, CERD (*Committee on the Elimination of Racial Discrimination*). Sverige har sedan 1993 regelbundet rapporterat till kommittén om hur det går med arbetet att avskaffa alla former av rasism i Sverige, i enlighet med FN:s konvention mot rasdiskriminering som Sverige är anslutet till.

Svenska FN-förbundet sammanställer även denna gång en alternativ rapport om arbetet mot rasism i Sverige, i samarbete med andra organisationer från det svenska civila samhället. Rapporten lämnas till FN i mars och utgör ett viktigt underlag inför det förhör som kommittén ska hålla med den svenska regeringen i maj 2018.

Läs mer om detta på fn.se/cerd.

Foto: Elina Kabir

Elina Kabir, 28 år, från Sandviken startade insamlingen "Min kropp, mitt liv" till förmån för FN-förbundets projekt Flicka.

Berätta om din insamling!

Jag startade den förra året, i samband med mors dag. Då satte jag ett mål på 5 000 kr

t o m sista november. Jag trodde aldrig jag skulle få in så mycket, men när den avslutades hade jag fått in över 6 000 kr. Det var väldigt överraskande!

Jag tänkte på alla mammor och alla flickor som är könsstympade eller som blir bortgifta och inte får gå klart skolan. Flicka står ju för att man vill utbilda tjejer och motverka könsstympning och tvångsäktenskap. Så det passade att starta den på mors dag, tänkte jag.

Hur skapade du insamlingen?

Jag gick in på FN-förbundets hemsida och startade en s k "egen insamling". Det finns flera olika sätt som man kan bidra på via förbundets hemsida och själv är jag även aktiv i Sandvikens FN-förening, men att skapa en insamling är bra för att på ett enkelt sätt göra skillnad.

Sedan delade jag insamlingen på min Facebook, där andra delade den vidare. Jag skrev även ut broschyrer som jag bl a lade fram på min arbetsplats och som vi i föreningen delade ut på Sandviken-

dagarna. Insamlingen fick så mycket spridning att en lokaltidning skrev om den.

Har du tips till andra som vill engagera sig?

Man kan börja med att gå in på sin kommuns hemsida och läsa om vilka föreningar som finns på orten. Hittar man någon som låter kul och bra så kan man gå dit och höra vad de har att säga. Föreningsengagemang handlar ju inte bara om att samla in pengar och genomföra aktiviteter utan det är också ett fint sätt att träffa nytt folk på.

Läs mer om hur du kan starta en egen insamling på fn.se/stod-oss

Stöd projektet FLICKA

Läs mer på fn.se/flicka

Blue Grit
– Ett liv med FN på den humanitära frontlinjen

av Ulf T. Kristoffersson

"Plötsligt tystnade vi och stirrade mot en djungel som ändrade skepnad. Det tog mig en stund att förstå vad det var jag såg. Det var inte en optisk illusion eller solljuset som reflekterades mot det mörka lövverket. Jag höll andan. Stirrande ögon fyllde djungeln. Ögon som tillhörde levande, zombieliknande varelser. Män,

kvinnor och barn, för sköra för att prata, stapplade fram under himlavalvet och banade sig smärtsamt väg åt vårt håll. "

I "Blue Grit" berättar Ulf Kristoffersson om sina 40 år som biståndsarbetare i FN:s tjänst. Vi får bl a följa honom under hans tid i Kambodja och Thailand på 70-talet –

då Röda khmerernas skräckvälde och Vietnamkriget orsakade ett ofattbart mänskligt lidande – och under 80- och 90-talen i bl a Etiopien, Sudan, Somalia och Burundi p g a svältkatastrofer och inbördeskrig.

Det här är en biografi för den som är nyfiken på internationell nutidshistoria och humanitärt arbete. Samtidigt är det en välskriven bok med flera målade skildringar. Kristoffersson lyckas också på ett skickligt sätt väva in de historiska händelser som är skälet till hans många stationeringar. Ibland går det dock lite snabbt och det känns som om han har haft bråttom att få med hela den tidslinje som hans karriär utgör.

I mångt och mycket är "Blue Grit" Kristofferssons kärleksförklaring till en storartad, om än inte felfri, institution och dess personal. Författaren beskriver känslan av att vara del av någonting större, och samtidigt en obetydlig bricka i ett politiskt spel vars regler han är införstådd med men som han inte kan påverka. De kritiska kommentarerna om stormakternas svårigheter att komma överens är i sig inte originella, men när det kommer från en inbiten FN-anställd blir det ett ganska nyanserat bidrag till debatten.

■ Miriam Siemsen Rundberg

www.ths.se

Studera mänskliga rättigheter!

- Kandidat- och masterprogram
- Fristående kurser
- Uppdragsutbildning

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Foto: Sebastian Qvist

Zakaria El-segaier (till vänster), Antoine Schibler (mitten) och Giulia Masciavè (till höger) diskuterar hur man bäst arbetar mot terrorism.

Lunds FN-förening hoppas på ny rollspelstradition

I januari anordnade FN-föreningen i Lund FN-rollspelet LuMUN (*Lund Model United Nations*) för gymnasieelever och studenter. Eventet var lyckat och nu hoppas föreningen att årliga FN-rollspel i Lund ska bli en tradition.

Det var första gången som Lunds FN-förening arrangerade ett FN-rollspel. Tidigare rollspel i staden har anordnats av Utrikespolitiska föreningen i Lund (UPF Lund), men ett sådant har inte hållits på flera år.

De cirka 40 deltagarna var i huvudsak studenter från universitetet. Som "delegater" i rollspelet tilldelades de ett land samt en plats i säkerhetsrådet eller rådet för mänskliga rättigheter, "MR-rådet". Sebastian Qvist, vice ordförande i FN-föreningen och rollspelsansvarig, berättar att föreningen hade planerat att det skulle bli fler länder än vad det blev men att det trots det blev en lyckad helg. Totalt kunde 22 länder ta plats i MR-rådet och 15 i säkerhetsrådet. Vissa länder, som Egypten, hade en plats i båda.

TEMA AGENDA 2030

Själv agerade Sebastian Qvist FN:s generalsekreterare och tillsammans med styrelsekolle-

gan Papola Sadik var han dessutom den som hade det övergripande ansvaret. I föreningen hade man bestämt att temat för rollspelet skulle vara Agenda 2030, så frågorna som diskuterades berörde flera av de globala målen.

– Vi valde Agenda 2030 eftersom det är ett aktuellt och intressant tema. I utskottet togs sedan vissa specifika frågor upp, som kvinnors och tjejjers rätt till utbildning. I säkerhetsrådet diskuterade vi nukleär nedrustning, terrorattacker och terrorism, säger han.

Förhandlingarna resulterade i att länderna i säkerhetsrådet antog en resolution om nedrustning av kärnvapen. I MR-rådet var det däremot svårare att komma överens, berättar Sebastian. De två resolutioner som föreslogs där röstades båda ned.

En av deltagarna var Zakaria El-segaier. Han hade i sista stund fått en plats i rollspelet, som Sveriges representant i säkerhetsrådet.

Sebastian Qvist är vice ordförande och rollspelsansvarig i Lunds FN-förening.

– Det var jättekul. Eftersom jag hoppade in som reserv fick jag sätta mig in i allt ganska snabbt men jag lärde mig väldigt mycket. Jag tycker det är viktigt i en studentstad som Lund att ha politiska aktiviteter, välgörenhetsaktioner och annat där man känner att man lär sig något som i framtiden kan användas för att göra en skillnad. Ska vi förändra samhället så behöver vi förbereda oss på det så tidigt som möjligt, säger han.

INTRESSERAD AV FN

Zakaria har länge varit intresserad av FN och internationella frågor. Han berättar att intresset uppkommit eftersom han har gått på olika internationella skolor, bl a i Saudi-Arabien. Där var FN ofta ett samtalsämne eftersom skolkamraterna kom från så många olika platser i världen. När han flyttade till Sverige upplevde han dessutom att han, som arab och muslim och därmed en minoritet i det svenska samhället, blev tvungen att sätta sig in i sociala och politiska frågor. Han tror också att hans bakgrund gett honom en personlig koppling till FN.

– Jag är själv från Libyen, där FN har haft ett både bra och dåligt inflytande, och därför bryr jag mig om internationell politik. Inte minst FN:s arbete och hur det kan förbättras.

Efter den lyckade helgen är planen att fortsätta med FN-rollspel i Lund. Nästa år vill föreningen att LuMUN ska bli ännu större, med fler råd och utskott. Styrelsen tittar även på möjligheterna att hitta samarbetspartners inför kommande rollspel, enligt Sebastian.

– Vår tanke är att vi ska få med oss universitetet nästa år, kanske vill de sponsra oss på något sätt.

ÄR GÄRNA MED IGEN

Zakaria är gärna med nästa år igen, säger han. Till kommande rollspel tycker han dock att man kan arbeta ännu mer med att försöka inkludera personer med olika bakgrunder och erfarenheter. Inte minst vad gäller etnicitet, religion och sexuell läggning, men även utifrån studieämne.

– Det är viktigt att deltagarna kommer från alla olika program på universitetet. Jag läser själv till ingenjör och det var inte många från mitt program som deltog. Det borde man försöka arbeta med ännu mer så att alla, när de kommer ut i arbetslivet, har med sig ett internationellt perspektiv. Även ingenjörer.

■ Miriam Siemsen Rundberg

Samanta Suljic från Umeå FN-förening tillsammans med Christer Åström från Fredsbaskrarna.

Samarbete med Fredsbaskrarna i Umeå

I höstas inleddes vad som kan bli början på ett gott samarbete mellan Umeå FN-förening och Fredsbaskrarna Västerbotten. Det började med att Fredsbaskrarna hörde av sig till Umeå FN-förening med en förfrågan om att samarbeta på FN-dagen. FN-föreningen nappade direkt och på FN-dagen den 24 oktober trotsade representanter från FN-föreningen och ett gäng veteraner kylan och slöt upp på Renmarks-torget i centrala Umeå. Tillsammans slog man upp ett tält och pratade med förbipasserande, bjöd på godis och lärde av varandra.

Samarbetet gav en större spridning och en annan form av utbyte än om föreningen hade varit ensamma på plats, berättar Julia Sundbue, ledamot i Umeå FN-förening. Personer som kom förbi för att träffa representanter

från Fredsbaskrarna gavs möjlighet att även bekanta sig med FN-föreningen och FN-förbundets arbete, och vice versa. Särskilt fokus från föreningens håll låg på att informera om Agenda 2030, inte minst för att det skulle ge medlemmarna själva chansen att inför dagen lära sig mer om de nya globala målen.

BRA SÄTT ATT NÅ UT

Julia själv deltog på torget under eftermiddagen. Hon berättar att man hade otur med vädret men att aktiviteten annars var lyckad.

– Eftersom det framförallt är studenter som är medlemmar i vår förening så var det här ett bra sätt för oss att träffa Umeås befolkning och nå ut till fler, säger hon.

Under dagen befann sig FN-föreningen även på Umeå universitet där man bl a anordnade en frågesport om FN och Agenda 2030.

– Vi informerade om FN, berättade om de globala målen, bjöd på FN-inspirerade cupcakes och utmanade intresserade på spel med anknytning till FN och Agenda 2030. Det var roligt och lyckat, säger hon.

Umeå FN-förening och Fredsbaskrarna Västerbotten har nu funnit varandra i det gemensamma intresset för att informera om FN och FN-relaterat arbete. Förhoppningen är att samarbetet ska fortsätta. Man vill bl a arrangera föreläsningar tillsammans, med start under 2018. Tanken är att den första föreläsningen ska handla om FN:s arbete i DR Kongo.

■ Miriam Siemsen Rundberg

Sunne FN-förening stöttar ensamkommande

I Sunne har skolan slagit larm till ortens samverkansgrupp, där bl a Sunne FN-förening ingår tillsammans med Svenska kyrkan, sociala myndigheter, Röda Korset, Rädda barnen och Amnesty. Skolan var oroad över de ensamkommande ungdomarnas situation på Migrationsverkets boende Selma, som ligger mitt i centrala Sunne. "Där finns det inte längre personal på plats, bara vakter", berättar Rose-Marie Asker, ordförande i Sunne FN-förening.

Därför ordnar gruppen numera varje måndagseftermiddag träffar på boendet tillsammans med de ensamkommande flyktingungdomarna. De äter soppa eller pizza, pratar, spelar sällskapsspel och pingis och gör musik tillsammans med en musikpedagog.

Foto: Anna-Greta Berggren

Caroline Eriksson Waerme (till vänster) och Parwiz Hasani gör musik tillsammans på Migrationsverkets boende Selma.

Globala mål, rent vatten och tema samer

I Lidköping anordnade FN-föreningens ungdomssektion i december en diskussionskväll om de globala målen. Tanken var att fånga intresset hos unga och på så sätt få fler att engagera sig i föreningen, där man tidigare endast har haft tre aktiva ungdomar.

Evenemanget, som kallades "Rent vatten och pizza", hade mål 6 i Agenda 2030 (rent vatten och sanitet för alla) som tema. På besök var FN-förbundets ungdomssekreterare Lowe Smith Jonsson, som under kvällen föreläste om målet och FN.

– Det var väldigt lyckat och ett bra sätt för föreningen att få in ungdomar, berättar han.

Kvällen bestod även av en diskussion om hur man på bästa sätt kan nå mål 6. Deltagarna

fick dela in sig i två olika grupper med varsin ståndpunkt i frågan om hur lösningen kan se ut. Den ena gruppen ansåg att man ska hjälpas åt internationellt för att lösa problemen medan den andra gruppen tyckte att de länder som målet berör bör lösa problemen själva. Lovisa Åkesson, ungdomsansvarig, berättar att det ledde till en intensiv och intressant argumentation och att man till slut fick kompromissa för att nå en gemensam lösning.

Kvällen avslutades med pizza och samtal om FN:s arbete. Det var en trevlig kväll där totalt 11 ungdomar närvarade och föreningen fick nya medlemmar.

I februari genomförde Lidköpings FN-förening ett flertal aktiviteter på temat samer. Bl a visades filmen "Sameblod" och det bjöds på musik med systrarna Märak och riksspelman.

TIPSA LANDET RUNT:

Skicka ditt tips till:
varldshorizont@fn.se och skriv
 "Landet runt" i ämnesraden

ENGAGERA DIG LOKALT

Ju fler som engagerar sig, desto mer kan vi åstadkomma! Som medlem är du välkommen att vara med och forma verksamheten i din lokala FN-förening. Möjligheterna är många! Ta kontakt med din FN-förening via www.fn.se (Engagera dig).

Vårens kurser

FN-förbundet erbjuder följande kurser under kommande månader:

Fredag den 23 mars: B-kurs om utveckling i Stockholm

Fredag den 13 april: B-kurs om fred och säkerhet i Uppsala

Fredag den 20 april: B-kurs om utveckling i Göteborg

3-8 juni: C-kurs (studieresa) i New York. Läs mer och anmäl dig på fn.se/kurs.

FN-dagen mot rasism

FN:s dag mot rasism infaller den 21 mars. Håll utkik efter utspel och aktiviteter på fn.se/

Praktik på FN-förbundet

FN-förbundet söker flera praktikanter till hösten 2018 med placering på organisationens kansli i Stockholm. Sista ansökningsdag är 25 mars och annonserna finns på fn.se/ledigatjanster.

Internationell praktik

FN-förbundet utlyser sju internationella praktikplatser till FN-förbunden i Georgien, Armenien, Tanzania och Zimbabwe. Praktiken innefattar fyra månader i fält (augusti/september-december/januari), innan praktikanterna återvänder till Sverige för en månads informationsarbete. För att bli praktikant krävs att du är mellan 20-30 år, medlem i FN-förbundet och har ett stort intresse för internationellt utvecklings-samarbete. Mer info hittar du på fn.se/ledigatjanster. Sista ansökningsdag är 31 mars. Vid frågor kontakta Catherine Ångmark på 08-462 25 43 alt catherine.angmark@fn.se.

Dags att söka projektbidrag

Planerar ni i FN-föreningen en föreläsningkväll om diskriminering av flickor? Eller vill ni berätta om innehållet i Agenda 2030 för medlemmar och allmänhet i en studiecirkel? Då är det hög tid att söka projektbidrag! Bara fantasin sätter gränser. På vår projektbidragssida på webben hittar du information om förbundets olika bidrag samt ansökningsformulär. Alla bidrag utom det årliga kan du söka fortlöpande. För årligt projektbidrag är sista ansökningsdag i år den 1 maj. Generellt gäller att du behöver be din förening/distrikt att avrapportera alla förra årets projektbidrag för att få nya bidrag beviljade.

Vi behöver fler goda initiativ i vår rörelse. Se till att dina förslag blir finansierade! Se fn.se/projektbidrag.

Dags för SweMUN!

Den 9-11 april arrangeras SweMUN, FN-förbundets årliga nationella FN-rollspel för gymnasieelever. Under tre dagar samlas ungdomar från hela Sverige i Lund för att diskutera viktiga globala frågor. I år bjuder vi in FN-föreningar för att observera rollspelet och få ta del av ett nytt rollspelsmaterial. För mer information gå in på www.fn.se/swemun eller kontakta Iris Edelstam på iris.edelstam@fn.se eller 08-462 25 86.

Boka en ambassadör!

Vill ni på din skola, FN-förening eller riksorganisation lära er mer om Agenda 2030 och de globala målen? Våra unga ambassadörer föreläser gärna om globala frågor. Läs mer på fn.se/ambassadorer.

Nya utställningar

Nu kan alla föreningar, distrikt och ambassadörer beställa våra nya eventutställningar för att sprida information om projekten Flicka och Skolmat. Med utställningarna, som består av en vägg med vändbara frågor och svar, är det lätt att engagera besökare på alla typer av aktiviteter. Se fn.se/material.

Nya rollspelsmaterial

Nu finns två nya material för FN-rollspel uppe på vår hemsida. De handlar om situationen i Myanmar respektive kriget i Syrien. De innehåller utförliga instruktioner, bakgrund och rollkort för att det ska vara enkelt att arrangera ett eget rollspel. Se fn.se/fnskola/fn-rollspel.

Dags för UNg18!

Snart är det dags för UNg18 – årets viktigaste långhelg för dig som är ung och intresserad av globala frågor. Den 24-27 maj kommer Sidas kursgård i Härnösand fyllas av ungdomar från den svenska FN-rörelsen som är där för att lära sig, inspireras, knyta nya kontakter och förstås ha roligt. Årets tema är mänskliga rättigheter. Läs mer och anmäl dig på fn.se/ung.

Praktikanter i Stockholm

På FN-förbundets kansli praktiserar följande personer under våren

2018: Johanna Augustsson (utveckling), Miriam Siemsen Rundberg (Världshorisont och webben), Louise Öhlund (kampanj- och insamling), Ange Musekura (skolverksamheten) och Stina Wennö (Världskoll och Globalis).

Personaltytt

Moa Källström är ny projektledare kommunikation, Karolina Grundin är ny innehållsansvarig för digitala kanaler, Qoran Noor är ny internationell programhandläggare, Ulrika Freij är ny projektledare, Hanna Svanberg är ny skolhandläggare och Ellie Al-Kahwati är vikarierande MR-handläggare.

KONGRESS SPECIAL

KONGRESS 2018

Den 16-17 juni håller Svenska FN-förbundet kongress i Örebro. Alla FN-föreningar, FN-distrikt och anslutna riksorganisationer har rätt att skicka ett ombud till kongressen samt en eller flera observatörer. Ta kontakt med styrelsen i din lokala FN-förening om du är intresserad av att delta. Sista anmälningsdag är 9 april.

NOMINERINGAR SÖKES!

Än finns det tid att nominera personer till den nya förbundsstyrelse som ska väljas på kongressen. Sista dag att lämna nomineringar är den 4 april.

ÅRSMÖTESHANDLINGAR

– VIKTIGT FÖR DIG SOM ÄR AKTIV!

I år är det särskilt viktigt att varje styrelse i FN-föreningar och -distrikt är snabb med att skicka in sina årsmöteshandlingar i tid, eftersom godkända handlingar är ett krav för rösträtt vid kongressen. De datum som gäller är 31 mars för föreningar och 30 april för distrikt. Skicka dem till styrelsehandlingar@fn.se eller till FN-förbundet, Styrelsehandlingar, Box 15115 Stockholm. Vilka handlingar du behöver skicka in framgår av vår nya årsmötesblankett, som du kan beställa på e-postadressen ovan.

Läs mer om kongressen 2018 på fn.se/kongress2018!

ALEKSANDER GABELIC
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

FLICKORS RÄTTIGHETER GÄLLER ÖVERALLT!

I arbetet för flickors och kvinnors rättigheter verkar FN-förbundet målmedvetet tillsammans med andra organisationer för att bli stoppa könsstämpning och barnäktenskap. Vi arbetar för att våra krav ska bli verklighet såväl i omvärlden som i Sverige.

På hemmaplan har vi genom kampanjer, remissvar, debattartiklar, seminarier och i sociala medier krävt att inga barnäktenskap ska godkännas i Sverige oavsett var de är ingångna. Barn är barn och inget annat. Barnkonventionen fastslår detta tydligt. Dessvärre är det inte självklart att deras rättigheter respekteras ens i barnrättslandet Sverige.

Under senare år har debattörer och politiker uppmärksammat den utsatthet som många flickor och unga kvinnor lever i, inte minst i våra förorter. Det offentliga Sverige har alltför länge blundat för det parallellsamhälle som breder ut sig. Det är främst flickor som drabbas men även pojkar. Det är oacceptabelt och något som måste upphöra.

Ibland lever man i tron att orättvisor finns i andra länder men inte här. Så enkelt är det inte. Även i Sverige tvingas flickor gifta sig med äldre män genom tre arrangerade resor till ett tidigare hemland. I flera skolor gapar stolar, där unga flickor suttit, tomma efter sommarlovet.

I en rättsstat är det grundläggande att alla behandlas och bedöms utifrån samma kriterier och måttstockar. Vår självbild är att lagen gäller för alla, även de som bor i utsatta

områden. Dessvärre är det inte alltid så.

Nyligen läste jag om en ung flicka som tvingats av sina föräldrar att gifta sig utomlands med en betydligt äldre kusin. Efter att ha fött barn och lyckats skilja sig från mannen förlorade flickan vårdnaden om barnen. Det svenska rättsväsendet visade föga förståelse för att hon tvingats in i ett äktenskap som 12-åring och även våldtagits av mannen, vilket svensk lag alltid anser att det räknas som när en vuxen har sex med ett barn.

Det är lätt att bli upprörd över att våra domstolar inte kan försvara rättigheter som finns inskrivna både i svensk lag, i flera internationella konventioner och i de globala målen för hållbar utveckling. Mål 3, 4 och 5 är tydliga i fråga om flickors rätt till utbildning och avskaffande av skadliga traditioner som könsstämpning och barnäktenskap.

Vackra formuleringar och ord betyder något bara om de tillämpas. När domstolar och myndigheter sviker flickor i Sverige är det ett misslyckande för oss alla. FN-rörelsens arbete och Flicka-projektet är ett bidrag för att uppmärksamma den utsatthet som många flickor drabbas av i Sverige.

Sverige, som har proklamerat en feministisk utrikespolitik, behöver även uppenbarligen en bättre feministisk inrikespolitik. Jag hoppas att alla partier i riksdagen i kommande valrörelse får med sig detta perspektiv. FN-rörelsen kommer att driva på för att samma rättigheter ska gälla alla flickor, oavsett deras bakgrund eller hårfärg.

Nästa nummer

... av Världshorisont kommer ut den 24 maj och blir ett temanummer om mänsklig säkerhet.

Utmaningarna när det gäller människors säkerhet är många i dagens värld och FN:s möjligheter att ingripa är ofta begränsade. För att styra bort ifrån de allra grövsta och storskaliga brotten mot utsatta folkgrupper – folkmord, etnisk rensning, krigsbrott och brott mot mänskligheten – har världssamfundet enats om principen *skyldighet att skydda*. I vilken mån har detta verktyg kunnat användas i de kriser som är aktuella just nu och vad kan Sverige, som medlem av säkerhetsrådet, göra på området? Det är ett par av frågorna som vi tittar närmare på i detta nummer.

Vi passar även på att lyfta frågorna om rustningskontroll och inhumana vapen – där kärnvapen och landminor är viktiga delfrågor.

Foto: FN

Hjälp till att sprida Världshorisont så att fler kan få kunskap och engagemang för globala frågor! Beställ buntar av tidningen på vardshorisont@fn.se!

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Sms:a
FLICKA till 72 909
så skänker du 50,-

Swisha
valfritt belopp
till 9005638 och
ange FLICKA

90 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

Ge världens flickor en bättre chans!

Jämställdhet är en mänsklig rättighet men verkligheten ser annorlunda ut. Flickor världen över nekas skolgång, gifts bort mot sin vilja och utsätts för våld. Det kränker inte bara flickornas rättigheter utan bromsar även hela samhällsutvecklingen. Svenska FN-förbundet stödjer FN:s befolkningsfond och dess arbete mot barnäktenskap och kvinnlig könsstympning i norra Etiopien. Bli månadsgivare på www.fn.se. Genom vårt projekt Flicka ser vi till att ditt bidrag stärker flickors rättigheter. Tillsammans kan vi göra skillnad.

All insamling går via Svenska FN-förbundets PG 90 05 63-8 och granskas av Svensk Insamlingskontroll.

Flicka — PROJEKTET FÖR FLICKORS RÄTTIGHETER